

Krav på dokumentationen vid tillämpning av en straffvärdeventil

1. Bakgrund

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) ska underrättas om beslut i fråga om tillstånd till hemlig dataavläsning (21 § lagen [2020:62] om hemlig dataavläsning). Nämnden har tagit emot en sådan underrättelse i ett ärende som har handlagts av Norrorts åklagarkammare. Ärendet har granskats i syfte att kontrollera om det handlagts i enlighet med lag eller annan författning.

Handlingarna i ärendet har hämtats in och granskats. Frågor har ställts till handläggande åklagare.

2. Rättsliga utgångspunkter

2.1 Hemlig dataavläsning

Hemlig dataavläsning får användas vid en förundersökning om ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år samt vissa andra brott som anges i en särskild brottskatalog (4 § lagen om hemlig dataavläsning och 27 kap. 18 a § andra stycket rättegångsbalken [RB]). Hemlig dataavläsning får även användas med stöd av straffvärdeventilen för enstaka brott respektive straffvärdeventilen för flerfaldig brottslighet (4 § lagen om hemlig dataavläsning och 27 kap. 18 a § andra stycket 21 och 22 RB).

Straffvärdeventilen för enstaka brott är tillämplig vid en förundersökning om ett enskilt brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år (27 kap. 18 a § andra stycket 21 RB). Straffvärdeventilen för flerfaldig brottslighet är tillämplig vid en förundersökning om flera brott om en och samma person är skäligen misstänkt för samtliga brott, det kan antas att den samlade brottslighetens straffvärde överstiger fängelse i två år, det kan antas att vart och ett av brotten har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats

i organiserad form eller systematiskt och det för vart och ett av brotten är föreskrivet fängelse i ett år eller mer (27 kap. 18 a § andra stycket 22 RB).

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning beviljas som huvudregel av rätten på ansökan av åklagaren (14 § lagen om hemlig dataavläsning). Under vissa förutsättningar får tillstånd till hemlig dataavläsning ges av åklagaren i avvaktan på rättens beslut (17 § första stycket lagen om hemlig dataavläsning).

2.1. Dokumentation

Sedan 2025 finns en lagstadgad skyldighet att dokumentera beslut och åtgärder som rör hemlig dataavläsning (34 § lagen om hemlig dataavläsning). Bestämmelsen infördes i syfte att stärka möjligheten till efterhandskontroll och förbättra förutsättningarna för tillsyn.¹ Krav på dokumentation för att möjliggöra tillsyn av användning av hemliga tvångsmedel följer även av Europakonventionen.²

3. Nämndens iakttagelser och bedömning

I det granskade ärendet har åklagaren fattat ett interimistiskt beslut om tillstånd till hemlig dataavläsning vid en förundersökning om två brott vars minimistraff inte överstiger fängelse i två år och som inte finns upptagna i den särskilda brottskatalogen. Beslutet har fastställts av rätten.

Enligt nämnden har det utifrån de angivna brotten och formuleringar i underlaget till åklagarens och rättens beslut framstått som att straffvärdeventilen för flerfaldig brottslighet har tillämpats. Av underlaget framgår dock inte uttryckligen att tillståndet grundat sig på en straffvärdeventil, vilken av straffvärdeventilerna som i så fall har tillämpats eller hur bedömningen har gjorts. På fråga från nämnden har åklagaren uppgett att båda brottens straffvärde bedömts överstiga fängelse i två år och att straffvärdeventilen för enstaka brott har tillämpats.

Enligt nämnden saknas det anledning att ifrågasätta att det förelegat lagliga förutsättningar för att använda hemlig dataavläsning i det aktuella ärendet. Nämnden anser dock att det är en brist att grunden för tillståndet framgått först efter frågor till åklagaren. I de fall ett tillstånd grundar sig på tillämpning av en straffvärdeventil bör det enligt nämnden tydligt framgå av handlingarna vilken bestämmelse som har tillämpats och vilka bedömningar som har gjorts.

---

¹ Se prop. 2024/25:51 s. 65–66.

² Se bl.a. Europadomstolens dom den 4 december 2015 i målet Roman Zakharov mot Ryssland, nr 47143/06 och SOU 2018:61 s. 82 och 201.

En fullgod dokumentation i detta avseende är nödvändig för att möjliggöra efterhandskontroll.

4. Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Cecilia Klerbro

I avgörandet har deltagit: Cecilia Klerbro (ordförande), Johan Kwart, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Anna Ekström, Matheus Enholm, Robert Lisborg, Helene Odenjung och Per Schöldberg (enhälligt).

Föredragande: Amanda Holmström

Expedition till:

Åklagarmyndigheten, Norrorts åklagarkammare

För kännedom till:

Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen